

ISKUSTVA IZ RATA U KOREJI

Potpukovnik **Andro Gabelić: PORAZ AGRESIJE U KOREJI**

Dvadeset sedmog jula — 37 mjeseci po izbijanju Korejskog rata i nakon 24 mjeseca pregovora u Kesongu i Panmundžomu — konačno je potpisano primirje. Potpisani dokument o primirju, koji se sastavlja duže nego ikoji sličan dokument u dosadašnjoj historiji ratova — dvije godine, sadrži četiri člana. Prvim članom određuje se demarkaciona linija i demilitarizovana zona; članom drugim predviđene su konkretne mjere za obustavljanje vatre i sprovođenje primirja; član treći bavi se pitanjem na kome su se najviše lomila koplja u Panmundžomu — pitanjem repatrijacije ratnih zarobljenika, dok četvrti član sadrži preporuke protivničkih komandanata »zainteresovanim vladama« (ustvari Političkoj konferenciji koja treba da se sazove u roku od tri mjeseca nakon potpisivanja primirja) o povlačenju svih stranih trupa iz Koreje, o mirnom rješenju korejskog problema, itd.

Čitajući tekst sporazuma o primirju — u kome je, između ostalog, fiksirana demarkaciona linija tako da ona na zapadu ide nešto južnije a na istoku nešto sjevernije od 38 paralele, i kojim se obe strane obavezuju da jedna drugoj vrata ratne zarobljenike (osim onih koji ne žele repatrijaciju), itd. — površni posmatrač je sklon ovakvom rezonovanju: gdje smo bili i što smo, zapravo, radili tri godine? Takvih »ocjena« rezultata Korejskog rata u svijetu je zaista bilo. Zanesen formalnom stranom ishoda dvoboja na Korejskom ratištu jedan list je, na primjer, objavio karikaturu vojnika koji nakon potpisivanja primirja stoji na 38 paraleli i pita se: »Stvarno, zašto sam se ja borio?« Valja napomenuti da takva i slična rezonovanja o ishodu rata u Koreji nisu uvijek rezultat površnog, formalističkog gledanja na stvar, nego su gdjekad izraz razočarenja raznih Makartura i Makartija koji su na Korejski rat gledali nešto drugačije no što je na nj gledao i gleda miroljubivi svijet.

Međutim, pravi smisao i značaj Korejskog rata i, zatim, potpisivanja primirja ne može se nipošto pravilno ocijeniti mudrovanjem — svejedno da li svjesnim ili nesvjesnim — oko toga na kojoj je paraleli započeo i na kojoj se završio rat. Pravilna ocjena trogodišnjih zbivanja u Koreji i oko nje ne može se dati ni onda ako se Koreja i ratni požar koji je harao tom zemljom uzmu izolovano i tretiraju kao samostalne veličine. Ne, tek onda kad se na Koreju i Korejski rat gleda šire, kad se — što je jedino pravilno i realno, jer odgovara činjeničnom stanju stvari — analizi problema priđe sa stanovišta mjesta i uloge koju je, kao tuđi eksponent, ona korejska strana koja je otpočela rat imala da odigra u općim strategiskim planovima strane imperijalističke sile po čijem je diktatu postupala, — tek tada je moguće pravilno ocijeniti pravi smisao i značaj događaja u Koreji od 1951 do 1953 godine.

Ukazujući na Sovjetski Savez kao na glavnog neprijatelja svjetskog mira i potstrekača rata u Koreji, drug Edvard Kardelj je na Četvrtom kongresu Narodnog fronta (sada Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije) izrazio misao da od SSSR zavisi hoće li u Koreji biti okončan rat ili ne. I kad ne bi bilo nijednog drugog dokaza (a njih ima mnogo) da je upravo Moskva dirigovala ratnom igrom u Koreji, već bi sama činjenica što je primirje zaključeno u jeku opšte sovjetske mirovne ofanzive bila dovoljna da potvrdi duboku istinitost Kardeljevih riječi i da pred licem čovječanstva razgoliti pravog agresora u Koreji. Tu istinu — opštepoznatu istinu da je SSSR gurnuo svog sjevernokorejskog vazala u rat — nije se moglo zabašuriti ma koliko se Moskva i njene propagandne filijale trudile da

korejsku stvar prikažu drugačijom nego što ona jeste. Najmanje je to bilo moguće glupavim pričama da je Sjeverna Koreja bila prinuđena na intervenciju da bi predupredila napad od strane Južne Koreje, da Sjeverna Koreja vodi pravedan, oslobodilački rat, itd.

Kakvim se ciljevima rukovodila Moskva izazivajući Korejski rat? Kakvu je ulogu trebalo da odigra Koreja u strategiskim planovima Kremlja?

Likvidirajući tekovine Oktobarske revolucije jednu za drugom, izgrađujući na ruševinama jedne socijalističke revolucije zgradu državnog kapitalizma, sovjetski vođi su sistematski trasirali put jednoj osvajačkoj, zavojevačkoj politici. Misao o svjetskom gospodstvu zaokupljala ih je postepeno sve više i više. Drugi svjetski rat za njih je, ustvari, bila samo zgodna prilika da ostvare ono što je u datim prilikama bilo moguće ostvariti od njihovih megalomanskih planova. Dio Poljske, baltičke države, Bukovina i Besarabija — čega su se sve dočepali nagodbama s Hitlerom — bili su samo početna etapa na putu ka krajnjem cilju. Druga etapa obilježena je porobljavanjem Bugarske, Rumunije, Mađarske, Čehoslovačke... Sa tih osvojenih pozicija trebalo je krenuti dalje — na to je birokratsku kastu SSSR-a gurala državnokapitalistička stvarnost zemlje kojom upravlja. Ali kako, kojim putem ići dalje? Čovječanstvo je iz Drugog svjetskog rata izišlo izmučeno i iskrvavljeno, i baš zato tvrdo riješeno da ne dozvoli ponavljanje petogodišnje tragedije. Novom pohodu za realizovanje krajnjeg cilja — svjetskog gospodstva, trebalo je, dakle, prići nadasve oprezno. Moskovskim vlastodršcima učinio se najpogodniji metod i put »opipavanja pulsa«. Ali gdje, na kom mjestu? Istina, zlobna politika interesnih sfera koja je dominirala u Drugom svjetskom ratu stvorila je čitav niz žarišta koja je lako potpaliti u ratni požar. No, Njemačka, na primjer, pa i čitava Evropa previše su opasni za bilo kakvu oružanu diverziju, jer svako čarkanje u ta najosjetljivija mjesta može da se preko noći pretvori u opšti svjetski rat za koji birokratska kasta, kroz dugogodišnji hladni rat, treba tek da pripremi teren. I tako, krstareći mapom svijeta, kremaljski stratezi su poboli zastavicu na Korejsko Poluostrvo — učinilo im se da je dalekoistočna, donekle periferiska zemlja najpogodnija.

Događaji koji su prethodili 25 junu 1950 godine, danu upada sjevernokorejskih snaga na teritoriju Južne Koreje, a naročito oni koji su slijedili tom datumu, jasno su pokazali svijetu pravi smisao sjevernokorejske akcije i do srži razgoltili dalekosežne osvajačke planove pravog agresora u Koreji. Nevideni rat nerava koji je povelja Moskva i dovođenje hladnog rata do vrhunca nedvosmisleno su upozoravali da je Koreja samo taktička čarka, izvidnica koja treba da ispita snage i raspoloženje protivnika. Velika je i za budućnost svijeta nedogledna stvar što se slobodoljubivi narodi nijesu oglušili o korejsko upozorenje. Jer, da Organizacija ujedinjenih nacija nije odlučno intervenisala u Koreji i da su pojedine zemlje pošle putem Minhena — našto je agresor svakako računao, — svijet bi se brzo »okitio« mnogim »Korejama«, a čovječanstvo bi se danas, po svoj prilici, gušilo u opštem ratnom metežu.

Dakle, »opipavanje pulsa« miroljubivog svijeta u Koreji i, u slučaju kapitalizacije tog svijeta na toj početnoj tački jednog zamašnog strategiskog pothvata, pohod na apsolutno gospodstvo nad svetom — to je bio osnovni cilj potstrekača rata u Koreji. A u težnji ka tom krajnjem cilju sovjetski imperijalizam je bio naumio da preko Koreje izvede i nekoliko pomoćnih udara. Jedan od njih bio je sračunat na upetljavanje Amerike u dugotrajni rat s Kinom. Naime u planovima Kremlja jedan iscrpljavajući rat zemlje novog kontinenta sa golemim ratnim potencijalom trebao je da prikuje SAD za Daleki Istok, a to bi olakšalo sovjetske akcije na drugim stranama. Mada je i u samoj Americi bilo snaga (Makartur, Taft, Makarti i dr.) koje su objektivno navodile vodu na sovjetski mlin, ni ta zamisao Moskve nije uspjela. Njenu realizaciju spriječila je uporna borba OUN i svjetskog javnog mnjenja.

Treba posebno naglasiti da agresor u Koreji nije samo vojnički potučen. Zajedno s vojnim porazom on je pretrpio i moralno-politički poraz. Štaviše, ukoliko se može i smije vojna strana problema lučiti od moralno-političke strane, tada bi valjalo reći da je za agresora daleko teži moralno-politički od vojnog poraza.

Sovjetski Savez je izišao iz Drugog svjetskog rata sa ogromnim moralno-političkim kapitalom. Tome je doprinijelo i to što svijetu tada nije bilo poznato

da su moskovski upravljači shvatili čitav taj rat samo kao obračun sa jednim svojim konkurentom, i da su pobjede izvojevane nad fašizmom obilato prolijevanom krvlju slobodoljubivih naroda, uključujući, dabome, i narode Sovjetskog Saveza, zamišljali i predviđali jedino kao otkočnu dasku za osvajanje svjetskog gospodstva, te pošto svijetu sve to tada još nije bilo poznato, narodi su nakon Drugog svjetskog rata gajili neskrivene simpatije prema SSSR-u, odajući mu priznanje za žrtve koje je dao u velikoj borbi slobodoljubivog čovječanstva protiv mračnih sila fašizma. Međutim, svojom poslijeratnom spoljnom politikom SSSR je prokockao taj svoj ogromni kapital. Zveckanjem oružja nad glavama naroda i država, potpaljivanjem hladnog rata do krajnjih razmjera, organizovanjem korejskog pokolja, koji je pune tri godine opominjao svijet na to što će mu pripremiti moskovski upravljači ako ih ne urazumi svojom kolektivnom akcijom, — sve je to ubrzavalo proces zbivanja naroda u jedinstveni front otpora agresoru. A druga strana tog procesa bila je i jeste — izolacija SSSR-a i prezir svjetskog javnog mnjenja prema tiranima koji su naumili da okuju svijet u lance svoje duhovne pustoši.

Kao što pokazuju događaji poslednjih mjeseci Sovjetski Savez je bio prinuđen (gonjen unutrašnjim teškoćama i zbog poraza doživljenih na spoljnopolitičkom planu) pribjeći poznatim izmjenama u svojoj spoljnoj politici. No, to ni pošto nije rezultat nekakve njegove miroljubivosti, nekakvog odricanja od već davno postavljenih porobljivačkih ciljeva. Ne, to je taktički uzmak neprijatelja koji je izgubio bitku, taktički uzmak potučenog neprijatelja, koji nije kapitulirao. Pred miroljubivim narodima koji su ga prozreli i prezreli, agresor je ustuknuo i morao je ustuknuti, jer se našao pred dilemom: zagaziti u jedan opšti rat sa slabim izgledima na neki uspjeh ili se povući — i odlučio se za ovo posljednje.

Takva je pozadina i takvi su uzroci današnje situacije. A što sadašnja situacija, prema situaciji od pre jedne, dve ili tri godine dana, pruža miroljubivom svijetu daleko više ohrabrenja, velika i glavna zasluga pripada upravo Koreji, tj. pobjedi koja je tamo izvojevana.

U svjetlosti svega što je dosada rečeno nesumnjivo je sljedeće: u Koreji je agresor potučen, jer su u ratnom požaru koji je sam potpalio pokopani njegovi pakleni planovi, a da je miroljubivi svijet u Korejskom ratu izvojevao pobjedu od svjetsko-historiskog značaja. Istina, tu svoju pobjedu čovječanstvo je skupo platilo — snage Ujedinjenih nacija izgubile su u borbama 336.000 ljudi, a materijalni izdaci na Korejski rat penju se na 15 milijardi dolara (to je samo 10 milijardi manje nego što je koštao Prvi svjetski rat u cjelini). Svemu tome trebalo bi dodati golemu sumu dobara koju su narodi — upozoravani sudbinom Koreje i opštom politikom Kremlja — davali u odbranbene svrhe (naša zemlja je, naprimjer, davala preko petine cjelokupnog nacionalnog dohotka), odričući se mnogo čega za račun svoje slobode, nezavisnosti i svjetskog mira. Jednom riječju, mada o tome još nije objavljena nijedna statistika, hladni rat i onaj vrući u Koreji, sigurno su u materijalnim dobrima više koštali svijet nego čitav Prvi svjetski rat. No, to su žrtve koje se nisu mogle izbjeći ako se nije željelo izgubiti sve. Drugim riječima, to je cijena koju je čovječanstvo moralo platiti da bi izbjeglo neizmerno veće žrtve; to je zaloga njegovog mira i budućeg napretka.

Što se tiče agresora on je imao daleko veće gubitke. Prema nekim procjenama broj mrtvih i ranjenih sjevernokorejskih i kineskih vojnika dostiže cifru od 1.500.000. Preko 5 milijuna Sjevernokorejaca ostalo je bez svoje imovine, a stanovništvo Sjeverne Koreje smanjilo se od 8 na 4 milijuna ljudi, itd. Najgore je ovdje to što je tu cijenu za vinovnika agresije platio drugi. Sigurno je, međutim, da i te žrtve date za nečasne i neljudske ciljeve neće biti uzaludne. One će dugo i ubjedljivo upozoravati satelitske zemlje na sudbinu koju Moskva namjenjuje narodima pod svojom vlašću.

Pobjeda nad sovjetskom agresijom glavni je i osnovni postignuti uspjeh. Ali, to nije i jedina pobjeda koju su Organizacija ujedinjenih nacija i slobodoljubivi svijet izvojevali u Koreji i oko nje.

Naime, od prvog dana je cilj intervencije OUN u Koreji bio jasan i nedvosmislen: otpor agresiji i, preko lekcije koja će udruženim naporima miroljubivih zemalja biti zadana napadačima na korejskom bojištu, stavljanje do znanja agresoru da njegovi avanturistički pothvati neće proći bez dostojnog odgovora ma na

kom mjestu on pokušao ubuduće isturiti svoje porobljivačke pipke. To je bio glavni, pa i jedini cilj OUN i, razumije se, svih onih zemalja članica OUN koje su se na ovaj ili onaj način angažovale u suzbijanju agresije. Međutim, čim se počeo nazrijevati poraz agresora u Koreji (a on se, ustvari, počeo nazrijevati već onda kad je sjeverna strana pristala na pregovore, — iako je to tada bio samo pokušaj da se pred javnim mnjenjem svijeta pokaže »miroljubivost«, — što znači već 1951 godine), počele su se s izvjesne strane istovremeno ispoljavati težnje da se Koreja iskoristi za ciljeve za koje se ne bi moglo reći da su baš miroljubivi, i koji su se, u svakom slučaju, kosili sa onim ciljevima koje je sebi postavila OUN.

Dobro su poznate koncepcije generala Makartura o »rješenju« korejskog problema. Isto je tako poznata izjava senatora Tafta (Taft je za života bio lider republikanske većine u američkom Kongresu) da SAD u pogledu Koreje treba da zaborave na OUN. Ta izjava nije data slučajno, i to baš uoči potpisivanja primirja; ona je, uzgred budi rečeno, i ohrabrila Sing Man Rijja da na poznati način (puštanje iz logora ratnih zarobljenika, itd.) sabotira miroljubiva nastojanja OUN. A general Van Flit, raniji komandant američke Osme armije, pisao je ne tako davno u »Lajfu« da je Korejski rat — rat na pravom mjestu i u pravo vrijeme, zbog čega bi — po njegovom mišljenju — bila najveća zabluda zaključiti primirje. Umjesto primirja i mira u Koreji — što je bio i ostaje cilj OUN — trebalo je, prema Van Flitu, Koreju povezati s Indokinom, Malajom i Formozom, bombardovati Mandžuriju i napasti kontinentalnu Kinu, tj. potpaliti opšti ratni požar na Dalekom Istoku. Naravno, sve te i mnogobrojne slične izjave nisu plod fantazije njihovih autora nego su — što i jeste najgore — izraz stremjenja nekih snaga američkog društva. Za te snage Koreja nije bila niti ostala poprište velike borbe za suzbijanje agresije, nego poligon za vježbanje milijunskih armija koje treba baciti u ratne avanture. Korejski rat nipošto nije sekundarnog značaja, za njih je Koreja bila unosno tržište gdje se zgrću profiti. A kakav bi »bum« bio napravljen — rezonuju otvoreno liferanti oružja i neki drugi koji izražavaju bojazan da će u slučaju mira i stabilizacije doći do ekonomske depresije u SAD — kad bi se zamela jedna šira ratna gužva!

Korejski rat je trajao tri pune godine. Ne može biti nikakve sumnje u to da bi taj rok bio znatno kraći da nije bilo onih tendencija o kojima smo maločas govorili. Ako ni zbog čega drugog, a ono već i zbog toga što su prijetnje Kini natjerale ovu najveću azisku silu da ispije do dna gorku čašu koju je nerado, a vjerovatno (da ne kažemo sigurno) i protiv svoje volje prinijela ustima. A veliko je, veoma veliko pitanje da li bi se ona uopće latila oružja da je prema njoj vođena jedna realističnija politika i da se uložio krajnji napor da se Kini nađe mjesta u krugu miroljubivih naroda umjesto da joj se prijeti bombardovanjem i Čang Kaj Šekom.

No, u čitavoj stvari ipak je bitno to da tendencije proširenja rata na Dalekom Istoku nijesu pobijedile. A zasluga za to pripada OUN i svjetskom javnom mnjenju. Oni su bili ti koji su spriječili da se sovjetska agresija u Koreji izvrgne u agresiju drugoga tipa. Pod njihovim pritiskom Makartur je morao ostupiti; pod njihovim pritiskom morali su ostupiti i svi oni koji su i kasnije bili sprovednici Makarturove linije u Koreji i oko nje. Istina, te snage nijesu učtkane, nijesu likvidirane. Pa ipak, njihov uzmak pretstavlja veliku pobjedu OUN.

Dakle, Organizacija ujedinjenih nacija suzbila je sovjetsku agresiju u Koreji i likvidirala ludačke snove koje su moskovski upravljači vezivali za Koreju. U isto vrijeme ona je onemogućila pobjedu agresivnih tendencija koje su se ispoljavale još na jednoj drugoj strani. A baš to što se na korejskom pitanju i svemu onome što je bilo vezano za njega OUN afirmisala kao univerzalni faktor, sposoban da se obračuna ne samo s jednim određenim agresorom i jednom određenom agresijom, nego i sa agresorom i agresijom uopće; baš to što se ona afirmisala kao realna snaga, spremna i sposobna da čovječanstvu obezbijedi mir, bez obzira s koje strane on bio ugrožavan, — baš je to najznačajniji rezultat Korejskog rata i najveća pobjeda miroljubivih snaga svijeta u Koreji.

U Koreji je potpisano primirje. No primirje ne znači isto što i mir, niti ono znači rješenje korejskog pitanja. Primirje znači samo to da je zamukla rika topova. Vojnici su mač stavili u korice i dalji posao oko Koreje prepustili političarima i diplomatima. Ukratko, konačna sudbina Koreje treba da se riješi na

Političkoj konferenciji. Već sada se zna da posao Političke konferencije neće biti nimalo lak i da će ona u mnogo čemu pomsjećati na Panmundžom. Ali, bez obzira na to, bez obzira na peripetije kroz koje će još morati proći korejski problem, sa sigurnošću se može tvrditi da je potpisivanjem primirja miroljubivi svijet već izvojevao odlučujuću pobjedu u Koreji. Jer, tamo na korejskom bojištu, agresija je doživjela poraz, a iskustvo agresora u Koreji i previše je bolno a da bi se moglo vjerovati da bi neko tako lako mogao preko njega preći.

GENERAL VAN FLIT O RATU U KOREJI¹⁾

Američki general Džems Van Flit, bivši komandant 8 američke armije u Koreji, koji je marta ove godine penzionisan usled dostignute granice godina starosti, izneo je u američkom ilustrovanom časopisu »Lajf« svoja gledišta o ratu u Koreji. Pisac je poznat kao pobornik produžetka rata — do pobjede — i protivnik zaključenja sporazuma o primirju, makar to dovelo do veoma teških posledica po svetski mir, pa čak i do proširenja rata i njegovog prelaska na razmere svetskog sukoba. Time general Van Flit ustvari zastupa ideje generala Makartura, tj. sasvim suprotne onim idejama za koje se zalaže najveći broj zemalja sveta i koje su došle do izražaja naročito na tribini Organizacije ujedinjenih nacija.

Pisac iznosi »američke greške«, koje su, po njegovom mišljenju, pričinjene u toku vođenja rata u Koreji; zatim daje karakteristiku kineskog borca i Kineske armije kao celine i, najzad, izlaže svoje gledište o tome kako je trebalo taj rat završiti. Ako se tim izlaganjima pristupi sa svom potrebnom rezervom, ona delimično mogu biti interesantna, pošto dolaze od komandanta koji se najduže nalazio na čelu 8 armije, i to u vremenu najkritičnijih faza rata u Koreji.

S obzirom da je sporazum o primirju u Koreji već potpisan, detaljno iznošenje ideja generala Van Flita o tome kako bi rat trebalo nastaviti, čak ako bi se na to dao i kritički osvrt, bilo bi sada bespredmetno; stoga ćemo se zadržati samo na onim delovima članka koji govore o izvesnim iskustvima iz kojih se mogu izvući neke pouke.

*

U početku svog izlaganja general Van Flit ističe da je u doba kada je, aprila 1951 godine, primio komandu nad 8 američkom armijom u Koreji situacija bila zategnuta. 8 armija je bila pretrpela izvesne ozbiljne neuspehe u Koreji. Snage Ujedinjene komande su se spremale za protivofanzivu, ali je sada izgledalo da se Kinezi i Severnokorejci ponovo spremaju na ofanzivu sa ogromnim snagama, u cilju da trupe Ujedinjene komande bace u more.

Međutim, u toku sledećih šest nedelja situacija se iz osnova izmenila. Snage Ujedinjene komande su izdržale napad i unele rastrojstvo u protivničke redove. Pisac smatra da je taj poraz Kineza i Severnokorejaca mogao biti definitivn i da su oni mogli biti uništeni — da se nije umešala politika. Pritom on zamera američkoj »visokoj politici« što je dovela do toga da se trupama naredi da ne smeju dalje napredovati. On to čini sasvim površno i tendenciozno, bez ulaženja u političke, psihološke i moralne razloge koji su morali dovesti do ovakvih odluka »ograničenog rata« da ne bi došlo do njegovog proširenja i opätog svetskog sukoba. Najzad, iz njegovog izlaganja jasno se vidi da on smatra da su SAD bile pozvane i mogle da odlučuju o ovakvim momentima po svom nahođenju, ne obazirući se na mišljenje ostalih članica OUN — učesnica u ratu, a još manje na uticaj demokratske javnosti u svetu.

Kao što je već napomenuto u uvodu ovog prikaza, general Van Flit postupa na isti način i prilikom izlaganja svog stanovišta o zaključenju primirja u Koreji, stanovišta koje je osuđeno od celokupne svetske javnosti i kome se jedino još mogao pridružiti Sing Man Ri i oni koji ga podržavaju. Uostalom, razvoj događaja je demantovao opravdanost takvih ideja, te nije potrebno zadržavati se na njima.

¹⁾ The truth about Korea: From a man now free to speak, by James Van Fleet, *Life*, 29 jun 1953.

General Van Flit tvrdi da su Amerikanci potpuno nadmoćni nad Kinezima, da im ratište mnogo više odgovara no Kinezima i da su ove mogli potpuno da unište. On to čini na tako kategoričan način, da u tome u javnosti, među ličnostima koje imaju izvesnog političkog ili vojničkog autoriteta, nema takmaca. Međutim, za ovakvu tvrdnju Van Flit ne daje potrebne dokaze ni argumentaciju, tako da se nameće neizbežan utisak da su ovakve i slične tvrdnje — proizvoljne. Pisac kaže da je najveća greška Amerikanaca što su »neprestano potcenjivali Korejce i precenjivali Kineze«.

Na kraju svog uvoda Van Flit kaže da se odavno nije slagao sa američkom politikom u Koreji i da je još ranije hteo da se povuče sa svog položaja. Njegovo se mišljenje razlikuje, po njegovim sopstvenim rečima, za 180° od onoga što se tamo radilo.

Sredinom aprila 1951 Kinezi su bili spremni za ofanzivu najvećih razmera. Oni su, po rečima generala Van Flita, bili više no samopouzđani i uopšte nisu krili svoje namere, govoreći čak i preko radija da će odbaciti Amerikance i ponovo zauzeti Seul. Na frontu su svakoga dana stizale nove kineske jedinice, dok najzad u prednjim linijama nije bilo ukupno angažovano 630.000 ljudi, skupljenih iz dvadeset i jedne različite armije. Nasuprot njima, snage Ujedinjene komande imale su 15 divizija (ukupno 230.000 ljudi), rastegnutih na frontu od oko 200 km.

General Van Flit ističe da dotada Amerikanci nikada još nisu zaustavili neki veći kineski napad a da pri tome nisu preduzimali dugo povlačenje čija je cena bila veoma skupa. Većina oficira Štaba 8 armije nije se pitala kako će se održati Seul, već gde će se snage Ujedinjene komande zaustaviti kada budu naterane na otkupanje. Međutim, atmosfera na bojnomo polju bila je sasvim drugačija. 8 američka armija, po rečima pisca, dostigla je onaj nivo kvaliteta koji dotle nikada nije imala. Mnogi rezervni oficiri i rezervno ljudstvo bili su ponovo pozvani pod zastavu. U prvim linijama već su se nalazile hiljade veterana iz Drugog svetskog rata, a hiljade njih su još pristizale iz Amerike.

Pošto je Van Flit stekao uverenje da je moral starešinskog kadra i ljudstva kod trupa vrlo visok, odlučio se da brani Seul. On kaže da je bilo sasvim jasno da trupe Ujedinjene komande moraju da ustupe protivniku izvestan deo zemljišta i da se povuku pred navalom tih 630.000 neprijateljskih vojnika; međutim, bila je organizovana poslednja linija odbrane koja je dobila kodirani naziv »Zlatna linija« i koja se nalazila severno od Seula. Van Flit kaže da je bio čvrsto ubeđen da će njegove trupe izdržati udar. Štaviše, smatrao je da bi ponovno napuštanje Seula i vođenje uličnih borbi u njemu imalo veoma rđav uticaj na moral Južnokorejaca.

Napad je počeo 22 aprila 1951, tj. svega 8 dana po dolasku Van Flita u Koreju. To je dovelo do onoga što se — po rečima pisca — i danas smatra najvećom bitkom u Koreji. Snage Ujedinjene komande imale su teške gubitke. 1. bataljon Glosterširskog puka, sa 170 divizionom teških bacača dobrovoljno se ponudio da pokuša da zadrži jedan ključni vis, umesto da se povuče. Tom prilikom izgubio je svih svojih 500 ljudi koji su bili u prvim linijama, izuzev njih 42. Dalje na istoku, u oblasti Kapijonga, jedan australiski bataljon i jedan bataljon kanadske lake pešadije zaustavili su dubok prodor Kineza i Severnokorejaca.

»Zlatna linija« se održala i Seul je bio spasen. Time je 8 armija postigla svoju prvu stvarnu pobedu nad Kinezima, a Južnokorejci, posle mnogih teških poraza, dobili su nadu u krajnju pobedu.

Pošto su do 28 aprila odbile prvi neprijateljski veliki napad, snage Ujedinjene komande su se utvrdile i čekale na sledeći; međutim, do njega uopšte nije došlo. General Van Flit kaže da je tek docnije, kada je bolje upoznao svoga protivnika i njegove slabosti, uvideo kakvu su priliku tada propustile snage Ujedinjene komande; one su mogle protivniku naneti odlučujući udarac koji bi ga doveo do poraza.

Napad i protivnapad. — Sledeći napad Kineza i Severnokorejaca došao je 16 maja 1951, ali na sasvim drugom sektoru fronta. Oni su sada prebacili gro svojih armija prema drugoj strani poluostrva i udarili su na istočni deo

centra fronta. Dok je napad bio u svom punom toku, ubacili su jednu kolonu Severnokorejaca duž istočne obale. Pisac kaže da su se oni ljudi u 8 armiji, koji su još bili prožeti defanzivnim duhom, ponovo zabrinuli da ne budu okruženi i eventualno oštećeni. General Van Flit se odlučio na drugu vrstu manevra. On kaže da se seća da je ljudima svoga štaba kazao: »Pustićemo ih neka idu. Tamo nema ničega. Njihovi vojnici će umreti od gladi ili će se predati«.

Trupe 8 armije nisu ovoj neprijateljskoj koloni — na istoku ili duž obale — istivile nikakav otpor. Protivnički vojnici, koji su tamo nastupali, verovatno su mislili da je rat laka stvar. Međutim, trećeg dana kineske ofanzive snage Ujedinjene komande izvršile su svoju prvu veću protivofanzivu u ratu protiv Kineza i ove potpuno iznenadili. Umesto da budu obuhvaćene, pa čak i okružene od strane Kineza i Severnokorejaca koji su na istoku — preko planina i puteva — prodrli 75 km, snage Ujedinjene komande su ovu kolonu potpuno otklele.

Odlučnost, strahovita vatrena snaga i hrabri otpor svih trupa Ujedinjene komande, po rečima Van Flita, zaustavili su bezbrojne talase Kineza na kritičnoj tački prodora i protivofanziva je postigla potpun uspeh. Zvanični podaci od 22 maja 1951 pokazuju da su snage Ujedinjene komande zaustavile kinesku ofanzivu, a 24 maja one su ponovo prešle 38 uporednik. Zadatak koji je bio dodeljen ovim snagama, tj. da uspostave odbranenu liniju preko poluostrva — bio je ispunjen.

General Van Flit se žali na činjenicu što nije vršeno gonjenje i neprijatelju nanet »odlučujući poraz«, čemu se isprečio Vašington i Ministarstvo inostranih poslova SAD. Ovo poslednje je već bilo stavilo Kinezima na znanje da će se trupe Ujedinjene komande zadržati na liniji 38 uporednika. Pisac kaže da su snage Ujedinjene komande u svojim akcijama sve više ograničavane. To se odnosilo čak i na izvesne ispravke fronta, zauzimanje pojedinih taktičkih tačaka, itd. Ispočetka su bile dozvoljene akcije u granicama do divizije, pa je zatim to sve više smanjivano dok akcije nisu bile svedene na rad patrola.

Posle ovog poraza u maju 1951, protivnik se brzo oporavio i do 10 juna se dobro utvrdio. Sada je svako napredovanje bilo otežano i skopčano sa velikim žrtvama. General Van Flit smatra da je još i posle maja 1951 bilo više prilika da se neprijatelj tuče, ali je to bilo uvek sprečavano političkim obzirima. To je po njegovim rečima, dovelo do toga da se rat u Koreji pretvorio u jalovi rovovski rat u kome se sve svelo na to ko će se dublje ukopati i utrošiti više municije.

Kada bi trupe Ujedinjene komande zauzele neki vis, kaže pisac, one bi odmah radile plan detaljne inženjerske organizacije. Na zadnjoj padini visa počinjalo bi kopanje kao da će se graditi tunel i vršeno utvrđivanje sa teškim tvrdim drvetom i zemljom. Ovakvo utvrđenje praktično je bilo neosvojivo i odolevalo je neprijateljskoj vatri. Jedini način da se ono osvoji bio je da se izmanevruje ili napadne iz pozadine.

Ukopana skloništa na vrhu visa ili na njegovim prednjim padinama mnogo teže je raditi i neprijatelj ih lakše može osvojiti. Primenjivan je takav metod da se kopa direktno u dubinu, po 6 ili više metara, a zatim se vrh otvora zatvarao krovom drvenih greda na koje se oslanjao sloj od tri metra oblica, kamena i blata. Svi ovi radovi morali su se izvoditi noću, bez ikakve vidljive svetlosti koja bi mogla privući neprijateljsku vatra, a kada bi bili završeni, krov je morao biti prilagođen i sliven sa ostalim terenom.

Pisac smatra da je ovakav način ratovanja pružio neprijatelju svu inicijativu, pošto je mogao da šteti svoje snage i municiju i da udari tamo i tada kada mu je to najviše konveniralo.

Prošle jeseni Kinezi i Severnokorejci otpočeli su najveću akciju otkako je došlo do rovovskog rata, dok je dotle trupama Ujedinjene komande bilo naredeno da sede skrštenih ruku. Borbe su vođene oko visa *Beli Konj*, jednog od spornih terenskih objekata u početnim pregovorima o primirju, koji su snage Ujedinjene komande htele da zadrže, pošto se već nalazio u njihovim rukama. Prošle jeseni ovaj vis je još uvek bio u rukama Ujedinjene komande; 9 južnokorejska divizija bila je raspoređena i ukopana po najvećem delu brega, a jedan francuski bataljon držao je obližnji čuvik.

Kinezi i Severnokorejci su iznenada izvršili veliki napad na pomenuti vis, verovatno želeći pre svega da diskredituju Južnokorejce. Napad je ispočetka bio vršen slabijim snagama, a zatim sve većim i većim dok vis najzad nisu napadale

tri pune divizije 38 kineske armije. Vis je nekoliko puta išao iz ruku u ruke, dok ga Južnokorejci nisu definitivno zadržali. Ceo svet se pitao: čemu tako ogorčene borbe oko jednog malog brega? General Van Flit na to odgovara da je pri svakom novom protivničkom napadnom talasu artiljerija Ujedinjene komande postizala bogate rezultate. Uskoro je brojno stanje 38 kineske armije, koje je ispočetka iznosilo 30.000 ljudi, bilo svedeno na 15.000.

Napad 2-ge južnokorejske divizije na *Snajperov Vis* imao je za cilj njegovo preotimanje od Kineza. Južnokorejci su uspeli da ga zauzmu, ali su se Kinezi, zbog pitanja svog prestiža, tako razbješneli da su za preotimanje ovog visa upotrebili celu svoju 15 armiju. Artiljerija Ujedinjene komande nanela joj je veoma teške gubitke, posle čega su Kinezi doveli još dve divizije svoje 12 armije, koje su tek bile povučene u pozadinu na odmor.

Praćenjem i hvatanjem kineskih radiorazgovora utvrđeno je da su Kinezi ostali bez municije i bez kamiona; kod njih je sve bilo poremećeno.

General Van Flit se opet žali na ograničenja koja mu je nametnula politika. Po njegovim rečima, snage Ujedinjene komande su i u ovom slučaju imale odličnu priliku za preduzimanje ofanzive. One su mogle da pošalju jednu oklopnu kolonu kroz oslabljeni deo neprijateljskog fronta, te da se ceo taj front obuhvati i s jedne i s druge strane prodora. Ovo je moglo, takođe, da se kombinuje sa pomorskim i vazdušnodesantnim operacijama u pozadini, te da se neprijatelj uništi. Međutim, od svega toga nije urađeno ništa. Saveznicima su bile vezane ruke i oni su čekali do 10 novembra da neprijatelj odluči kada će ponovo izvršiti napad.

General Van Flit kaže da prava istina o Kineskoj armiji dosada još nije bila izneta i krajnje je vreme da se to učini. Kao pojedinac, kineski vojnik pretstavlja vrlo žilavog protivnika. Hrabrost i poslušnost kod njega se graniče sa fanatizmom. Ako se jednom bataljonu naredi da napada na usta topovskih cevi, on će to izvršiti pa makar pritom sav izginuo. Kineski vojnik je skromno obučeni i nema šlema. Nosi napunjenu pušku i 200 metaka u prtenim fišeklijama. O bedru mu visi platnena kesica sa hranom za 5 do 6 dana, koja se sastoji od prekrupljenih zrna mešavine pirinča, ječma i raži, koju on, ako ima mogućnosti, kuva; inače jede je presnu. Sem noža za pušku ima još i po nekoliko ručnih bombi koje su slabog punjenja i dejstva. Kad kineski vojnik ispuca municiju i potroši hranu koju nosi sobom, za njega dalje popune nema. Sanitetska služba i služba redovnog snabdevanja, u savremenom smislu reči, ne postoje. Ranjeni Kinez ide dokle može, a kada iznemogne, on se skriva u neki zaklon i tu je ostavljen sam sebi, te izdrži onoliko koliko mu to dozvoli otpornost organizma. Stoga se i dešava da kineski napadi počinju velikim masama i velikom žestinom, ali ne traju duže od nekoliko dana, jer nema mogućnosti pothranjivanja.

Severna Koreja je sva opustošena, a njeno stanovništvo brojno je jako smanjeno. Njena poljoprivreda je slaba i najveći deo potreba dovlači se dugačkim i slabim linijama za snabdevanje — od Vladivostoka, Mukdena i iz unutrašnjosti Kine.

Na završetku, general Van Flit razmatra pitanje daljeg razvoja događaja u Koreji, dajući razne predloge i alternative u slučaju da se ne zaključi onakvo primirje kakvo on smatra za »pravedno«. Tom prilikom on jasno pokazuje tendenciju da potceni i umanja svaku mogućnost za sporazumno rešavanje međunarodnih problema, čime opet potcenjuje i opasnost proširenja sukoba i njegovog pretvaranja u eventualni treći svetski rat. Kao što je rečeno u početku, s obzirom da su događaji krenuli drugim putem, ovim pišćevim razmatranjima se nećemo baviti, niti se na njih osvrnati.

Na kraju general Van Flit smatra da u Americi postoji neopravdano prećenjivanje kvaliteta Kineske armije. U poređenju sa Armijom SAD, njenim naružavanjem, opremom, organizacijom snabdevanja i manevarskim sposobnostima, Kineska armija, po njegovom mišljenju, daleko zaostaje iza Armije SAD.